

**Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування
Кафедра державного управління,
документознавства та інформаційної діяльності**

ISSN 2617-4650

СТРАТЕГІЯ І ТАКТИКА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

**Збірник наукових праць
Випуск 1-2, 2016 р.**

Рівне – 2016

Зміст випуску

<i>ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ</i>	Валіулліна З.В. Корпоративні моделі забезпечення безпеки та економічного балансу у сучасних міжнародних економічних відносинах.....	7	
	Антонова С.Є., Присяжнюк М.М., Сафронюк О.Б. Державне регулювання розвитку економічного потенціалу Рівненської області на сучасному етапі.....	14	
	Гладченко А.Ю. Фактори впливу ТНК на державне управління економічною рівновагою.....	22	
	Миськовець Н.П. Державне регулювання розвитку екосистемного підприємництва в Україні.....	29	
	Притула М.Ю. Європейський досвід управління процесом раціонального природокористування.....	38	
	Сазонець І.Л., Шкоропад Н.О. Інструментарій забезпечення інформаційної безпеки регіону.....	45	
	Сазонець О.М. Світові стратегії інформатизації та тактика наздоганяючого розвитку України.....	50	
	Стець Н.В. Ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств в умовах економічних трансформацій в державі.....	61	
	<i>СТРАТЕГІЯ І ТАКТИКА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ</i>	Дидманидзе Ибраим, Донадзе Михаил, Кахидзе Реваз Основные принципы построения интегрированной информационной системы управления ВУЗов.....	67
		Дробко Е.В. Теоретичні аспекти удосконалення механізмів державного управління у сфері надання духовної допомоги учасникам бойових дій.....	74
Залужна А.Є. Теоретико-методологічні засади осмислення культурної політики держави.....		83	
	Зима І.Я. Визначення проблем реформування соціальної державної системи управління охороною здоров'я в Україні.....	88	

Корбутяк В.І., Даніловець К.М., Пилипчук А.В. Роль електронного документообігу в діяльності місцевих органів виконавчої влади.....	96
Маланчук Л.О., Романишина І.Д. Організації діловодства в органах місцевого самоврядування на прикладі сільських рад.....	101
Набочук О.Ю., Мартинюк С.В. Роль органів місцевого самоврядування в розвитку освіти Рівненщини: сучасний стан, перспективи.....	108
Тихончук Л.Х. Економічне регулювання державою міжнародної діяльності корпорації.....	115
Фесянов П.О., Білобран Т.В., Кобринчук А.С. Роль територіальних громад в економічному житті Луцького району Волинської області.....	121
Цецик Я.П., Мартинюк Г.Ф. Політика польської влади у галузі освіти на Волині у міжвоєнний період.....	126
Вимоги до оформлення статей.....	132

Issue's Contents

<i>ECONOMIC PROBLEMS OF PUBLIC ADMINISTRATION</i>	Valiullina Z.V. Corporative models providing for economic balance in present-day international economic relations.....	7
	Antonova S.Y., Prysiazhniuk M. M., Safroniuk O. B. State regulation of development of economic potential of the Rivne Region at the modern stage.....	14
	Hladchenko A. Y. Factors influence on governance TNC economic equilibrium.....	22
	Myskovets N.P. State regulation of development of ecosystem enterprises in Ukraine...	29
	Prytula M.Y. European experience of management of the process of rational authorization.....	38
	Sazonets I.L., Shkoropad N.O. Institution of institutional insecurity of the region.....	45
	Sazonets O.M. World strategies of informatics and the tactics of developing development of Ukraine.....	50
<i>STRATEGY AND TACTICS OF PUBLIC ADMINISTRATION</i>	Stets N.V. Effectiveness of farming agricultural enterprises in conditions of economic transformations in the state.....	61
	Didmanidze Ibraim, Donadze Mikhail, Kakhidze Revaz Basic principles of building an integrated information management system of universities.....	67
	Drobko E.V. Theoretical aspects of improvement mechanisms of public administration in providing spiritual assistance to combatants.....	74
	Zaluzhna A.Y. Theoretical and methodological bases of measurement of the cultural policy of the state.....	83
	Zyma I.Y. Determination of the problems of reforming the social state health care management system in Ukraine.....	88

Issue's Contents

Korbutiak V. I., Danilovets K.M., Pylypchuk A.V. The role of electronic documentary cooperation in the activities of local bodies of the executive authority.....	96
Malanchuk L.O., Romanyshyna I.D. Organizations of business in local government organizations by the case of agricultural council.....	101
Nabochuk O.Y., Martyniuk S.V. The role of local government organs in developing equal education: the modern state, perspectives.....	108
Tykhonchuk L.H. Economic regulation of the state of international corporate activity.....	115
Fesianov P.O., Bilobran T.V., Kobrynychuk A.S. The role of territorial groups in the economic life of Lutsk Region of the Volyn Region.....	121
Tsetsyk Y.P., Martyniuk H.F. Politics of the Polish government in the field of education in the intervention period.....	126
Requirements for Authors	132

14. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), "On aquaculture", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5293-17>

15. State Agency of Ukraine for Fisheries (2015) "Analytical Reference of activities to make the State Agency of Ukraine for Fisheries".

16. Pavliuk N. P. (2013) "State regulation of the fishing industry in Ukraine", Proceedings of Poltava State Agrarian Academy, Poltava: PDAA. vol. 1(6). – pp. 226–231.

УДК 334:502/504

Притула М. Ю.,

к.е.н.,

асистент кафедри фінансів та економіки природокористування

Національний університет водного господарства та природокористування

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ РАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Prytula M. Y.,

PhD in Economics

Assistant Professor of Finance and Economics of Natural Resources Department

National University of Water and Environmental Engineering

EUROPEAN EXPERIENCE OF MANAGEMENT OF THE PROCESS OF RATIONAL AUTHORIZATION

В статті проаналізовано сучасні інструменти та методи регулювання природокористування та захисту довкілля, що використовують в розвинених країнах світу. Увага акцентована на необхідності більш широкого і системного впровадження зарубіжного досвіду у вітчизняну практику екологічного регулювання

There is analyses of modern tools and methods of regulation of the nature recourses deploying and protecting the environment in developed countries of Europe. The importanse of implementing the foreign experience into the ukrainian practice of ecological regulation is underlined in this article

Ключові слова: природокористування, захист природного середовища, екологізація суспільного виробництва, екологічне регулювання, екологічні нормативи

Keywords: deploying of natural resources, defense of nature environment, ecologization of common production, ecological regulation, ecological norms

1. Вступ. В усіх країнах Європи з розвинутою економікою визнана необхідність теоретичного обґрунтування і здійснення практичних кроків у фінансуванні екологічної політики, яка передбачає збереження навколишнього природного середовища, раціональне використання реальних і потенційних природних ресурсів, підтримку екологічної рівноваги в природі та забезпечення умов існування для людини. У наш час в багатьох країнах розроблені і діють національні програми охорони навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів. Вони мають принципово новий характер порівняно з

колишньою політикою охорони природи, яка мала обмежену сферу дії і виходила з концепції ліквідації наслідків порушення довкілля.

2. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічною основою дослідження є теоретичні положення праць відомих зарубіжних і вітчизняних вчених, присвячених проблемам екологічного регулювання та аналізу ефективності природоохоронної діяльності, таких як В. Медоуз, Г. Дейлі, В. Вєснїн, М. Реймерс, А. Федоріщева, Л. Мельник, Р. Іванух, В. Тригобчук, П. Олдак, Ю. Туниця, Т. Хачатуров, В.Сахаєв, Л.Чередніченко, В. Шевчук, В. Міщенко та ін. Проте, огляд

наукової літератури та реальний стан функціонування промисловості виробництва будівельних матеріалів свідчить, про необхідність подальших досліджень у цій сфері.

3. Метою статті є аналіз європейського досвіду екологічного регулювання, зокрема економічних інструментів, методів та стимулів природоохоронної діяльності.

4. Виклад основного матеріалу. Основою політики в галузі охорони навколишнього середовища в промисловості і фінансування природоохоронних заходів є принцип нормативно якісного стану довкілля, який забезпечується або системою норм і стандартів на гранично допустимі рівні антропогенного навантаження, склад забруднень, викидів, скидів, або системою оподаткування корпорацій, які допускають порушення встановлених вимог природокористування. Обидва принципи можуть бути органічно поєднані. Регулювання охорони навколишнього природного середовища в зарубіжних країнах підкріплюється системою економічних важелів стимулювання і адміністративних санкцій.

Держави використовують різноманітні засоби стимулювання приватного капіталу, які заохочують його до виконання нових законодавчих норм. У країнах Європейського співтовариства загалом налічується понад 200 таких механізмів. Серед них є такі: пряма дотація на будівництво та експлуатацію природоохоронного обладнання, міських і районних водоочисних споруд, які звільняють промислові корпорації від надмірних витрат; пільгове цільове кредитування приватного сектору; система податкових пільг [1].

Набуває розвитку ринковий механізм природоохоронної діяльності, який передбачає застосування екологічних субсидій, позик, податків, зборів, штрафів, кредитів і квот, пов'язаних з викидами шкідливих речовин. Вони дають змогу розподіляти фінансові ресурси і акумулювати їх на державних рахунках або в спеціальних фондах.

Екологічні субсидії мають форму інноваційних субсидій, що покривають частину видатків на розробку нових технологій, і позик на устаткування природоохоронного призначення, на відновлення якості середовища або субсидій для покриття позик. Така політика характерна для Австрії, де крім того існує інвестиційна

премія за капітальні вкладення в охорону природи.

У Нідерландах за рахунок державного фінансування провадять ефективні заходи щодо зменшення забруднення і розробки чистих технологій. Додаткова знижка (10-15%) порівняно зі звичайною податковою знижкою на інвестиційні витрати застосовується для конкретних інвестицій у зменшення забруднення навколишнього середовища. Також у багатьох країнах держава субсидує розробку устаткування, технологій, альтернативних джерел енергопостачання, енергоощадні заходи (Данія, Норвегія, Швеція, Нідерланди) [2].

Поширена така форма субсидій, як *податкові пільги*. Зниження податків на більш екологічно чисті автомобілі застосовується в Німеччині, Австрії, Норвегії, Швеції і Нідерландах [3].

В Іспанії поряд з податковими пільгами надаються особливі субсидії у розмірі до 30% інвестиційних витрат на дослідницьку діяльність у сферах моніторингу, скорочення викидів і запобігання забрудненню навколишнього середовища.

Усі субсидії на програми по боротьбі з забрудненням навколишнього середовища надаються корпораціям з державного бюджету або зі спеціальних фондів міністерств з питань охорони природи. Так, в Австрії існує фонд навколишнього середовища, у Швеції – фонд запобігання забрудненню внаслідок спалювання палива [2].

Додатковими природоохоронними заходами є зниження податкових ставок, надання пільгових державних субсидій корпораціям, які реорганізують свої виробництва для зменшення шкідливих викидів; заохочення процесів удосконалення автомашин з природоохоронною метою.

Завдяки субсидіям фінансові органи мають можливість здійснювати функції, подібні до ліцензування. З цією метою в більшості країн, які використовують субсидії, чинний порядок, згідно з яким невиконання встановлених вимог тягне за собою припинення фінансової допомоги.

Елементом системи екологічного регулювання виробництва є *квоти на викиди шкідливих речовин*. Система квот поширена у Німеччині. Цей метод регулювання джерел викидів на певній території з метою збереження або досягнення відповідного рівня якості навколишнього середовища дістав назву методу

«ковпака». При його застосуванні замість суворого додержання екологічних норм усіма джерелами викидів на тій чи іншій території корпорації шляхом спільних зусиль мають змогу зменшити шкідливі викиди в повітря. Місцеві органи влади, які встановлюють загальні обсяги шкідливих викидів не для одного, а для всіх корпорацій разом, шляхом їх регулювання здійснюють контроль за екологічним станом території в цілому [4].

Джерелом фінансових коштів, що спрямовуються на охорону навколишнього середовища, можуть бути окремі податки, збори і штрафи за недотримання норм викидів забруднювальних речовин. В окремих випадках ставки штрафів і зборів обчислюються залежно від рівня фактичного забруднення. Така практика поширена в Нідерландах, частково в Німеччині, Франції, Польщі. У більшості країн ці грошові кошти акумулюються в спеціальних фондах екологічного призначення і використовуються тільки на фінансування природоохоронних

досліджень і розробок, відшкодування збитків, підготовку і реалізацію екологічних програм.

Паралельно із стимулюванням існують і важелі примусового характеру, які застосовуються до порушників екологічних норм і стандартів. У першу чергу – це заборона виробництва будь-яких хімічних речовин, що мають підвищену токсичність, вимоги щодо припинення викидів забруднюючих речовин у НПС в містах і районах, де склалася критична санітарно-гігієнічна ситуація.

У деяких країнах для промислових корпорацій, які забруднюють середовище, встановлений прогресивний податок за понаднормативні викиди забруднюючих речовин. Ряд законодавчих систем передбачають штрафні санкції на випадок недотримання встановлених екологічних норм, а в окремих випадках – кримінальну відповідальність або заборону виробничої діяльності корпорації [5].

Таблиця 1

Податки та платежі екологічного характеру в країнах Європи

Назва податкового платежу	Країна												
	Великобританія	Данія	Норвегія	Швеція	Чехія	Франція	Німеччина	Латвія	Польща	Нідерланди	Фінляндія	Словенія	Україна
Податок за викиди вуглекислого газу		+	+			+					+	+	
Податок/плата за забруднення води		+			+	+	+	+	+	+		+	+
Податок на відходи та їх утилізацію	+	+	+	+		+			+	+	+		+
Податок на викиди транспортних засобів			+	+		+							
Податок на споживання енергії		+		+		+			+	+			
Податок на продукцію, що містить екологічно шкідливі речовини		+	+	+	+	+	+	+					
Податок на упаковку (скло, метал, пластик)		+	+	+							+		
Податки та збори на авіаперевезення	+					+							
Ліцензія на діяльність компаній, що представляє екологічний ризик						+							
Збір за вирубку дерев та насаджень									+				
Податок на теплові викиди		+											
Податки на експлуатацію автомобілів	+	+		+				+				+	
Податок/плата за викиди в атмосферу					+	+		+					+
Збір на захист навколишнього середовища	+			+		+							
Рентна плата за використання природних ресурсів													+

Джерело: складено автором

У таблиці 1 наведено основні категорії податків та платежів екологічного характеру, що успішно застосовуються у розвинених країнах Європи.

Аналізуючи зарубіжний досвід екологічного оподаткування, слід відзначити використання у країнах Європи розгалуженої системи податкових платежів. Привертають увагу податкові системи скандинавських країн, які виділяють напрямки екологічного оподаткування та конкретизують податкові платежі за об'єктами, що дозволяє реалізовувати принцип цільового спрямування отриманих надходжень.

Однією з найбільш ефективних у Європі є датська система екологічних податків, до якої можна віднести як безпосередньо податки за забруднення навколишнього середовища, так і енергетичні податки та платежі на охорону здоров'я. Наукова обґрунтованість, послідовність, наявність системи пільг стали чинниками забезпечення високого еколого-економічного ефекту податкової політики Данії. Урядом країни запроваджено такі унікальні платежі як податок на кондиціонери, оподаткування дорожнього освітлення, плата за реєстрацію таксі, податок на морозиво та шоколад тощо. Проведення податкової реформи у 2010 році забезпечило Данії зростання надходжень від сплати екологічних податків у всіх сферах.

Економічно розвинені держави фінансують основну частину фундаментальних наукових досліджень і підготовку кадрів для галузі охорони навколишнього природного середовища, залишаючи за промисловими корпораціями розробку та здійснення високорентабельних науково-технічних робіт. Обсяги щорічних державних асигнувань на дослідження в галузі екології і охорони природних ресурсів постійно збільшуються [6].

Екологічна політика Великобританії ґрунтується перш за все на якісних характеристиках об'єктів навколишнього середовища. Визнано за необхідне проведення оцінки навколишнього середовища до початку проектування будь-якого будівництва, а в подальшому – періодичного контролю за станом навколишнього природного середовища. Щодо екологічного планування і управління початковий варіант екологічної експертизи порівнюється з іншими варіантами оцінок, що дозволяє оптимально визначати параметри антропогенного впливу.

Екологічна політика Швеції зорієнтована на розробку екологічно чистих виробничо-технологічних процесів і обладнання, які сприяють недопущенню антропогенних забруднень атмосфери, вод, ґрунтів та інших природних об'єктів.

Правове регулювання охорони навколишнього природного середовища у Франції пов'язане з соціальним поняттям якості життя, рівнем екологічної свідомості і освіти населення, відображенням учинному законодавстві об'єктивних потреб охорони довкілля, життя і діяльності людини.

В Угорщині управління діяльністю в галузі охорони природи розподілено між різними міністерствами і відомствами. Згідно із законом про охорону атмосферного повітря у Болгарії обов'язковим для промислових корпорацій є застосування лише такої технології, яка забезпечує мінімальні та допустимі викиди шкідливих речовин в повітря. У Польщі питання використання і охорони середовища промисловістю регламентуються Конституцією, законами та іншими законодавчими загальнодержавними актами. Дотримання законів і правил контролюється Державною інспекцією з охорони навколишнього середовища [5].

Сьогодні ефективність природоохоронної діяльності за кордоном оцінюють за принципом «зовнішніх ефектів». Цю теорію використовують для оцінки ефективності впроваджуваних на промислових корпораціях природоохоронних заходів, а також для контролю за станом навколишнього середовища в регіоні і країні [6].

Згідно з теорією «зовнішніх ефектів», існує ефективний рівень забруднення. Якщо припустити, що промислова корпорація, яка завдає шкоди навколишньому середовищу, використовує технологічний процес із певними стабільними пропорціями шкідливих викидів і скидів, то зменшити показники забруднення можливо тільки, знижуючи обсяги випуску продукції. Але, в дійсності, промислова корпорація може впливати на різні фактори, які регулюють рівень шкідливих викидів і скидів, не тільки, зменшуючи обсяг випуску продукції. Найчастіше це відбувається шляхом заміни технологічного процесу на більш досконалий і екологічно безпечний [7].

Основним показником, на який орієнтується промислова корпорація в ринкових умовах, є величина прибутку. З

метою максимізації прибутку промислова корпорація працює над підвищенням якості продукції, розширенням ринку збуту. Але все це вимагає додаткових затрат. І корпорація здійснюватиме ці заходи тільки тоді, коли зможе їх окупити. Так само і в питаннях природоохоронної діяльності – корпорація буде інвестувати кошти в екологізацію свого виробництва лише тоді, коли це дасть їй додаткову вигоду.

В передових країнах Європи для вирішення екологічних проблем успішно поєднується комплекс адміністративних і економічних механізмів. Найбільший успіх досягається у тих державах, де вирішення екологічних проблем стає справою кожного. Такі країни не тільки успішно розробляють і застосовують у себе, а й експортують екологічні технології.

Провідне місце у Європі щодо експорту екологічних технологій займає Німеччина. Там розроблені і впроваджуються такі новітні

технології, як використання метану з вугільних шахт, використання вітрової енергії, підвищення коефіцієнта корисної дії використання вугілля на ТЕС шляхом його газифікування киснем, використання тепла Землі і сонячної енергії, використання газу сміттєзвалищ та інші [6].

В. Трегобчук на основі аналізу зарубіжної господарської практики відзначає, що охорона навколишнього середовища оцінюється як важливе економічне завдання корпорації, а природозберігаюча діяльність сприяє процвітанню бізнесу і дає позитивні результати для економіки в цілому. Класичною аксіомою природокористування стає принцип «екологічно – означає економічно», реалізовуваний шляхом: мінімізації екологічної шкоди, мінімізації відходів і запобігання забрудненню довкілля [8]. Автор наводить вигоди і втрати підприємств, які відповідно турбуються і не турбуються про охорону довкілля (табл. 2).

Таблиця 2

Вигоди та втрати корпорацій залежно від ступеня екологічної відповідальності

Вигоди корпорацій, що турбуються про охорону навколишнього середовища	Втрати у бізнесі через недодержання екологічних вимог
Зниження матеріальних затрат завдяки рециркуванню вторинної сировини і раціональному споживанню вихідної	Випереджаюче зростання матеріальних затрат порівняно з конкурентами, що використовують мало- і безвідходну технологію
Зниження енергомісткості виробництва, економія на освітленні та опаленні	Відставання від конкурентів у перспективних науково-дослідних розробках, які сприяють розвитку корпорації
Відсутність непередбачуваних витрат на оплату страхових полісів	Гірші можливості для залучення інвесторів
Залучення високоосвіченого кваліфікованого персоналу	Зростання страхових внесків
Надійне вкладання капіталу в перспективно прибуткові сфери	Зростання штрафів за порушення вимог, стандартів тощо
Одержання доходу від продажу екологічно чистої продукції та надання екологічних послуг	Підвищена увага з боку влади, жорсткий зовнішній контроль за виконанням екологічних нормативів
Привернення до своїх товарів «зеленого споживача», зростання обсягів продажу	Гірші умови для вибору кваліфікованого персоналу
Зміцнення репутації фірми-виробника, розширення можливості для реклами товарів і послуг на ринку завдяки «зеленому» маркетингу	Втрата споживачів, які вважають за краще придбати екологічно безпечні товари і послуги
Краща інтеграція з місцевим співтовариством	Зниження іміджу
	Несприятливі перспективи для розвитку

Джерело: складено автором на основі даних [8]

Що стосується раціонального природокористування підприємств з виробництва будівельних матеріалів в Європі все більшого поширення набуває «суха» технологія виробництва цементу, тоді як в Україні портландцемент виробляється переважно за «мокрою» технологією. Сухий спосіб виробництва цементу дозволяє знизити енергетичні витрати, збільшити об'єм виробництва, а також скоротити викиди пилу в атмосферу і забруднюючих речовин у водоймища, значно скоротити витрати води порівняно з мокрим способом. За даними експертів сухий спосіб виробництва портландцементу дозволяє зекономити до 50% палива у порівнянні з мокрим способом. На думку фахівців, у собівартості виробництва цементу ціна на газ може доходити до 40-50%. Тому корпорації промисловості намагаються позбавитись від газової залежності.

В країнах, де активно розвивається промисловість, виникла проблема економії паливних природних ресурсів. Безпосередньо стосується це і промисловості з виробництва будівельних матеріалів, оскільки їх виробництво – процес складний та енергоємний. Тому, з одного боку, головним завданням промисловості виробництва будівельних матеріалів є комплексне раціональне використання природних паливно-енергетичних ресурсів, а з іншого впровадження заходів з удосконалення технологічних процесів під час випалу портландцементного клінкеру, пошук альтернативних видів палива (наприклад, горючих відходів).

В Європі промисловість виробництва будівельних матеріалів споживає близько 21 млн т альтернативного палива з відходів, що відповідає заміні 17% потреби теплової енергії. Обертю цементна піч є, на сьогодні, однією з найкращих установок для безпечного спалювання та утилізації відходів, в якій можна знешкоджувати навіть найбільш стійкі до розпаду органічні сполуки [9].

Згідно з переліком різних видів відходів, визначених Європейською асоціацією цементу (CEMBUREAU) як альтернативне паливо, в цементних печах можна використовувати: відпрацьовані шини, мастила, розчинники, осади стічних вод та відсортовані тверді побутові відходи, гуму, відходи деревини, пластики, паперові відходи, осади паперового виробництва тощо.

Можливість та доцільність використання шлаків побутового сміттєспалювання у виробництві будівельних матеріалів (цементу і бетону) перевірено дослідженнями як зарубіжних, так і вітчизняних науковців. Встановлено, що введення шлаків від спалювання побутового сміття до композиційного цементу (цементу з мінеральними додатками) дають змогу економії клінкеру і отримання хороших якісних показників цементу [10].

Згідно з європейськими нормами, заводи з виробництва будівельних матеріалів, де використовують альтернативне паливо, як додаткове на основі відходів, повинні проводити періодичні заміри викидів шкідливих речовин. Дані результатів вимірювань містять інформацію про фізичні параметри замірів (метеорологічні умови, температура, вологість та густина газу тощо) та вміст і емісію забруднювальних речовин (кислотні гази, важкі метали, діоксини і фурані тощо). Для зменшення негативного впливу продуктів спалювання відходів на довкілля розроблено спеціальні вимоги щодо процесів рециклінгу та ліміти викидів забруднювальних речовин від об'єктів спалювання відходів [11].

Таким чином, враховуючи зарубіжний досвід інших країн можемо зробити висновок, що сьогоднішня промисловість виробництва будівельних матеріалів окрім вирішення свого прямого завдання – виробництва будматеріалів – може вирішувати питання комплексної утилізації відходів та зменшення загрози глобальної зміни клімату шляхом часткової заміни викопного палива альтернативним на основі горючих відходів, а також їх використання як вторинної мінеральної сировини або додатків до будматеріалів. Це, в свою чергу, в значній мірі сприяє можливості системного інституційного забезпечення вирішення завдань інноваційного розвитку національної економіки, подолання її енерго- і ресурсовитратного характеру та підвищення наукоємності продукції. Саме тому, з метою покращення екологічної ситуації в Україні в промисловості будівельних матеріалів, необхідно запозичити досвід в цій сфері індустріально розвинутих країн Європи.

Особливо актуальною є проблема зниження енергоємності будівельних матеріалів для України, оскільки витрати умовного палива на вітчизняних заводах в

середньому є удвічі вищими, ніж на сучасних закордонних заводах. Шляхом вирішення даної проблеми, згідно стратегії сталого розвитку, є перехід від природного газу на більш дешеві види палива, якими можуть бути вугілля, а також горючі промислові і комунальні відходи – технологічне паливо для випалювання портландцементного клінкеру (відпрацьовані шини). Використання альтернативних джерел палива заощаджує природне органічне паливо, яке відноситься до невідновних джерел природних ресурсів. Також для нашої держави потрібно переходити на сухий спосіб виробництва цементу, що дасть змогу зекономити використання природних ресурсів, зменшити шкідливі викиди в атмосферне повітря і збільшити обсяги виробництва.

5. Висновки. Сьогодні економіка нашої держави знаходиться у досить скрутному становищі. У багатьох сферах ще не сформувалися такі ринкові відносини, що забезпечували б баланс економіко-екологічних відносин в індустріально розвинених країнах Європи. Тому не можна механічно переносити закордонний досвід на терени нашої країни. Проте, значна частина європейських надбань в екологічній сфері, з врахуванням особливостей розвитку економічних відносин в умовах ринкової економіки, може бути успішно використана і в Україні.

Література

1. Бабаєв В. М. Сучасні політичні практики країн Європи: досвід для формування регіональної політики в Україні [Електронний ресурс] / В. М. Бабаєв. – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2007-1-1/doc/5/01.pdf>.
2. Мартиненко В. О. Досвід країн ЄС щодо сучасних механізмів управління охороною навколишнього середовища в Україні [Електронний ресурс] / В. О. Мартиненко. – Режим доступу: <http://dspace.uabs.edu.ua/bitstream/123456789/896/1/5.pdf>
3. Hanemann M. Environmental Taxes [Електронний ресурс] / M. Hanemann. Режим доступу: http://www.newamerica.net/files/Hanemann_Environmental_Taxes.pdf.
4. Ekins P. Theory and Practice of Environmental Taxation [Електронний ресурс] / P. Ekins. – Режим доступу

<http://www.greentaxreport.co.uk/read-chapters-online/11-theory-and-practice-of-environmental-taxation>.

5. Синяєва Л. В. Екологічні проблеми України та шляхи їх вирішення / Л. В. Синяєва, Р. І. Олексенко, І. М. Плаксіна // Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2007. – № 4. – С. 12–15.

6. Шевчук П. І. Порівняльна соціальна політика у країнах Європейського Союзу. Модуль / П. І. Шевчук. – Л.: ЛРІДУ НАДУ, 2009. – 172 с.

7. Салатюк Н. М. Зарубіжний досвід регулювання природокористування та охорони навколишнього середовища / Н. М. Салатюк // Наукові праці НУХТ. – 2010. – № 36. – С. 210–214.

8. Трегобчук В., Веклич О. Необхідність економічної моделі ринкових реформ в Україні // Економіка України. – 1997. – № 4. – С. 12–23.

9. Environmental policy integration in Europe. Administrative practice and culture. European Environmental Agency. – Brussels, 2006. – 50 p.

10. Fact and figures. Link between economy and environment. European Environment Agency. – Luxembourg. – 2006. – 24 p.

11. Market-based instruments for environmental policy. – European Environmental Agency. Brussels, 2005. – 120 p.

References

1. Babayev V. M. Modern political practices in Europe: experience in shaping regional policy in Ukraine [Electronic resource] / V. M. Babayev – Mode of access: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2007-1-1/doc/5/01.pdf>.
2. Martynenko V. O. Experience of EU countries on modern mechanisms of environmental protection management in Ukraine [Electronic resource] / V. O. Martynenko – Access mode: <http://dspace.uabs.edu.ua/bitstream/123456789/896/1/5.pdf>
3. Hanemann M. Environmental Taxes [Electronic resource] / M. Hanemann. Access mode: http://www.newamerica.net/files/Hanemann_Environmental_Taxes.pdf.
4. Ekins P. Theory and Practice of Environmental Taxation [Electronic resource] / P. Ekins. – Access mode <http://www.greentaxreport.co.uk/read-chapters->

[online/11-theory-and-practice-of-environmental-taxation.](#)

5. Siniaieva L. V. Ecological problems of Ukraine and ways of their solution / L. V. Siniaieva, R. I. Olexenko, I. M. Plaksina // Bulletin of the Sumy National Agrarian University. – 2007. – No. 4. – С. 12–15.

6. Shevchuk P. I. Comparative social policy in the countries of the European Union. Module / P. I. Shevchuk. – L. : LRIT NAPA, 2009. – 172 pp.

7. Salatiuk N. M. Foreign experience in environmental management and environmental protection / N. M. Salatiuk // Scientific works of NUKHT. – 2010. – No. 36. – P. 210–214.

8. Тренобчук В., Веклич О. The Need for an Economic Model for Market Reforms in Ukraine // Economy of Ukraine. – 1997. – № 4. – P. 12–23.

9. Environmental policy integration in Europe. Administrative practice and culture. European Environmental Agency. – Brussels, 2006. – 50 p.

10. Fact and figures. Link between economy and environment. European Environment Agency. – Luxembourg. – 2006. – 24 p.

11. Market-based instruments for environmental policy. – European Environmental Agency. Brussels, 2005. – 120 p.

УДК 332.146.2(477)

Сазонець І. Л.,

д.е.н., професор

завідувач кафедри державного управління,

документознавства та інформаційної діяльності

Національний університет водного господарства та природокористування

Шкоропад Н. О.,

здобувач кафедри державного управління,

документознавства та інформаційної діяльності

Національний університет водного господарства та природокористування

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ

Sazonets I. L.,

Doctors of Economics

Head of the Department of Public Administration,

Documentation and Information Activities

National University of Water and Environmental Engineering

Shkoropad N. O.,

applicant of the Department of Public Administration,

Documentation and Information Activity

National University of Water and Environmental Engineering

INSTITUTION OF INSTITUTIONAL INSECURITY OF THE REGION

В статті проаналізовано теоретичні підходи до визначення поняття «інформаційна безпека», подано етапи еволюції інформаційної безпеки в країні, виявлено інструменти забезпечення інформаційної безпеки на регіональному рівні та зроблено висновки щодо активізації процесу посилення інформаційної безпеки.

The article analyzes the theoretical approaches to the definition of "information security", presents the stages of the evolution of information security in the country, identifies the tools for ensuring information security at the regional level and makes conclusions regarding the activation of the process of strengthening information security.